

توسعه فرهنگی و اجتماعی در حوزه شهری

مجموعه دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران

دکتر محمدباقر تاج‌الدین

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد

www.ketab.ir

سرشناسه	:	تاج‌الدین، محمدباقر، ۱۳۵۰-
عنوان و نام پدیدآور	:	توسعه فرهنگی و اجتماعی در حوزه شهری
مشخصات نشر	:	تهران: نیسا، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	۶۸۱ ص: ۱؛ جدول، نمودار؛ ۲۱×۱۴/۵.
فروست	:	نگاشت شهر؛ ۱۱۷.
فروست	:	مدیریت؛ ۸۳.
شابک	:	۳۰۰۰۰۰ ریال؛ 978-600-7683-18-7
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیبای مختصر
یادداشت	:	فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.njai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	:	کتابنامه.
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۷۷۵۵۸۲

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

توسعه فرهنگی و اجتماعی در حوزه شهری

نویسنده: دکتر محمدباقر تاج‌الدین

زیر نظر: اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

مدیر تولید: سید محمدرضا بهلول

ویراستار علمی: سید رضا مصطفوی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۴، شماره نشر: ۹۹

ویراستار: شهین خاصی، روح‌الله شکوهی

لیتوگرافی: البرز، چاپ: دالاهو، صحافی: مسیح

تعداد: ۱۲۰۰ نسخه، قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۸۳-۱۸-۷

همه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است. استفاده از مطالب با ذکر منبع بلااشکال است.

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

تهران، بزرگراه شهید گمنام، ابتدای بزرگراه کردستان، تلفن: ۸۲۱۰۶۰۰۰ <http://farhangi.tehran.ir>

فهرست

۱۱	پیشگفتار
۱۷	مقدمه
۲۱	فصل اول: کلیات
۲۱	۱. سرآغاز
۲۴	۲. رویکرد و اهداف کتاب
۲۶	۳. مخاطبان کتاب
۲۷	۴. ساختار کتاب
۲۹	فصل دوم: مدیریت اجتماعی و فرهنگی شهر تهران
۲۹	مقدمه
۳۱	۱. مبانی مفهومی و نظری
۳۱	۲. شهر
۳۲	۳. مدیریت شهری
۳۳	۴. مدیریت فرهنگی و اجتماعی
۵۱	۵. سیر تجارب مدیریت شهری در ایران
۷۳	فصل سوم: اندیشه و دانش شهری
۷۳	مقدمه
۷۴	۱. مبانی مفهومی و نظری شهرداری به مثابه نهاد اجتماعی
۷۵	۲. تعاریف نهاد

فصل چهارم: هویت اسلامی، ایرانی و انقلابی شهر تهران.....	۱۱۵
مقدمه.....	۱۱۵
۱. مبانی مفهومی و نظری.....	۱۱۷
۲. مبانی حقوقی و قانونی.....	۱۴۲
۳. مبانی سازمانی.....	۱۴۶
۴. سیاست‌ها و راهبردها.....	۱۴۸
۵. برنامه‌ها و اقدامات.....	۱۵۰
فصل پنجم: فرهنگ عمومی و باورهای دینی شهروندان.....	۱۵۹
مقدمه.....	۱۵۹
۱. مبانی مفهومی و نظری.....	۱۶۱
۲. مفهوم فرهنگ عمومی.....	۱۶۵
۳. ویژگی‌های فرهنگ عمومی.....	۱۷۲
۴. ارتباط فرهنگ عمومی با مفاهیم دیگر.....	۱۷۳
۵. اهمیت و جهت‌گیری فرهنگ عمومی در ایران پس از انقلاب اسلامی.....	۱۸۵
۶. فعالیت برخی از شهرداری‌های تهران در حوزه ارتقای فرهنگ عمومی.....	۱۸۹
۷. شاخص‌های فرهنگ عمومی جمهوری اسلامی ایران.....	۱۹۳
۸. جمع‌بندی مباحث مفهومی، نظری و تجربی.....	۱۹۷
۹. مبانی حقوقی و قانونی.....	۲۰۰
۱۰. معرفت‌ها و شاخص‌های فرهنگ عمومی مورد بررسی در این تحقیق.....	۲۰۴
۱۱. مبانی سازمانی.....	۲۰۶
۱۲. سیاست‌ها و راهبردها.....	۲۱۳
۱۳. برنامه‌ها و اقدامات.....	۲۱۵
فصل ششم: مشارکت‌های شهروندی.....	۲۲۱
مقدمه.....	۲۲۱
۱. کلان‌شهر تهران و ضرورت مشارکت اجتماعی.....	۲۲۵
۲. مبانی مفهومی و نظری.....	۲۳۱
۳. الزام‌ها و پیش‌شرط‌های مشارکت اجتماعی شهروندان.....	۲۴۸
۴. مبانی حقوقی و قانونی.....	۲۵۰

فهرست ۷

۲۶۰	۵. مبانی سازمانی.....
۲۷۶	۶. برنامه‌ها و اقدامات.....
۲۸۱	فصل هفتم: تحکیم بنیان خانواده.....
۲۸۱	مقدمه.....
۲۸۴	۱. مبانی مفهومی و نظری.....
۲۹۱	۲. نگاه تاریخی به سیاست گذاری خانواده.....
۲۹۲	۳. دیدگاه‌های جاری در سیاست گذاری خانواده.....
۲۹۴	۴. نگاهی به مداخلات سیاست گذاری کشورهای مختلف در خانواده.....
۳۰۲	۵. مبانی حقوقی و قانونی.....
۳۱۱	۶. مبانی سازمانی.....
۳۱۳	۷. سیاست‌ها و راهبردها.....
۳۱۴	۸. برنامه‌ها و اقدامات.....
۳۳۹	فصل هشتم: بهبود سبک زندگی شهروندان.....
۳۳۹	مقدمه.....
۳۴۳	۱. مبانی مفهومی و نظری.....
۳۵۱	۲. مبانی حقوقی و قانونی.....
۳۵۳	۳. مبانی سازمانی.....
۳۵۵	۴. سیاست‌ها و راهبردها.....
۳۵۷	۵. برنامه‌ها و اقدامات.....
۳۶۷	فصل نهم: فرهنگ شهروندی.....
۳۶۷	مقدمه.....
۳۶۹	۱. مبانی مفهومی و نظری.....
۳۸۱	۲. انواع (سطوح) شهروندی.....
۴۱۳	۳. مبانی حقوقی.....
۴۲۲	۴. مبانی سازمانی.....
۴۲۴	۵. سیاست‌ها و راهبردها.....
۴۲۸	۶. برنامه‌ها و اقدامات.....

۸ توسعه فرهنگی و اجتماعی در حوزه شهری

فصل دهم: رفاه و خدمات اجتماعی..... ۴۳۱

مقدمه..... ۴۳۱

۱. مبانی مفهومی و نظری..... ۴۳۳

۲. نگاهی مفهومی و نظری به مسئله اجتماعی..... ۴۴۱

۳. سازمان‌های مردم‌نهاد..... ۴۵۴

۴. مبانی حقوقی و قانونی..... ۴۸۰

۵. مبانی سازمانی..... ۴۹۱

۶. سیاست‌ها و راهبردها..... ۴۹۸

۷. برنامه‌ها و اقدامات..... ۵۰۲

فصل یازدهم: سلامت شهری (ترویج جامعه سلامت‌محور)..... ۵۰۷

مقدمه..... ۵۰۷

۱. مبانی مفهومی و نظری..... ۵۰۹

۲. تاریخچه اقدامات بین‌المللی سلامت شهری..... ۵۳۴

۳. مبانی حقوقی..... ۵۶۴

۴. مبانی سازمانی..... ۵۶۷

۵. سیاست‌ها و راهبردها..... ۵۷۰

۶. برنامه‌ها و اقدامات..... ۵۷۰

فصل دوازدهم: توسعه ورزش همگانی..... ۵۸۳

مقدمه..... ۵۸۳

۱. مبانی مفهومی و نظری..... ۵۸۶

۲. مبانی حقوقی..... ۵۹۸

۳. مبانی سازمانی..... ۶۰۷

۴. سیاست‌ها و راهبردها..... ۶۰۸

۵. برنامه‌ها و اقدامات..... ۶۱۰

فصل سیزدهم: توسعه و تقویت اقتصاد فرهنگی شهر..... ۶۱۵

مقدمه..... ۶۱۵

۱. مبانی مفهومی و نظری..... ۶۱۷

فهرست ۹

۶۲۶.....	۲. مبانی حقوقی
۶۲۸.....	۳. سیاست‌ها و راهبردها
۶۲۹.....	۴. برنامه‌ها و اقدامات
۶۳۵.....	فصل چهاردهم: توسعه فضاهای اجتماعی و فرهنگی
۶۳۵.....	مقدمه
۶۳۶.....	۱. مبانی مفهومی و نظری
۶۴۴.....	۲. مبانی حقوق و قانون
۶۴۷.....	۳. مبانی سازمان
۶۵۲.....	۴. سیاست‌ها و راهبردها
۶۵۵.....	۵. برنامه‌ها و اقدامات
۶۶۱.....	فصل پانزدهم: تحلیل و راهکار
۶۶۷.....	کتابنامه

شهرهای امروزی و بهرین کلاس شهرها، موجودیت‌های بسیار پیچیده‌ای دارند که همراه با گذر تاریخ از آنها به سوی این پیچیدگی، ادراکات و شناخت‌های متفاوت و روزبه‌روز پیچیده‌تری نیز از آنها پدیدار شده است. نزدیک ۵ دهه پیش‌تر، شهرها هویت‌هایی فیزیکی با غلبه زیرساخت‌های خدمات شهری و موجودیت‌هایی قابل دست‌کاری که تغییرات در آنها به قصد ایجاد حداکثر نفع کارکردی صورت می‌گرفت، تلقی می‌شدند. برنامه‌ریزی شهری در معنای برنامه‌ریزی فضایی، جایابی مکانی برای استقرار کاربری‌ها و تحلیل‌های اقتصادی، رویکرد غالب به شهرها و تشکیل می‌داد و با چنین رویکردی، اداره کردن شهر بر اساس مدیریت زیرساخت‌ها و متغیرهای فضایی - اقتصادی در اولویت بود؛ ولی با گذر این سال‌ها، محیط‌های شهری با انبوهی از مشکلات روبه‌رو شدند. برنامه‌ریزی‌های فضایی نتوانستند اهداف مطلوب را محقق سازند؛ مشکلات زیست‌محیطی به ساختارهای شهری هجوم آوردند و مطالعات نشان داد که بهبود زیرساخت تکنولوژیک و خدمات شهری، نه بدون مردم ممکن است و نه این اقدامات باید در خدمت چیزی جز مردم باشند. هم‌زمان، رسانه‌ای شدن و

تولید انبوه محصولات فرهنگی، پیدایش جنبش‌های اجتماعی جدید، بروز خواسته‌های جدید در آدمیان عصر مدرن و ناخرسندی‌هایی که برای افراد در محیط‌های شهری پدید آمد، نیازها و مطلوب‌های دیگری برای محیط‌های شهری و انسان‌های حاضر در آن خلق کردند. در ادبیات توسعه نیز به تدریج جایگاه توسعه انسانی، توسعه اجتماعی، فرهنگ و توسعه، سرمایه اجتماعی، حمایت انسان، روابط اجتماعی و کیفیت زندگی به عنوان ترکیبی از عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، زیست‌محیطی بروز کردند. طبیعی بود که رویکردی جدیدی در مدیریت شهری بروز کنند تا بشود صورت‌بندی نوینی از مسائل، اولویت‌ها و اهداف مدیریت شهری ارائه داد و بر مبنای آنها برای مدیریت شهر برنامه ریزی کرد.

این تحولات اصلاً بدان معنا نبوده که جایگاه تکنولوژی، اقتصاد و برنامه‌ریزی فضایی در شهرها کم رنگ شده است. مدیریت شهری، متخصصان شهری و تکنولوژیست‌ها دائماً ابزارهای جدیدی برای بهبود سیستم‌های حمل و نقل، کاهش آلودگی زیست‌محیطی، بهبود ارتباطات، کم هزینه‌تر کردن خدمات شهری و سایر نیازمندی‌ها ارائه کرده‌اند ولی مسئله این است که باید همه این دستاوردها در کنار توجه به انسان، هدف‌قراردادن کیفیت زندگی انسان، مشارکت مردمی در اداره و مدیریت امور شهری و تقویت فضای زیست مدنی نگریسته شوند.

شهر تهران و مدیریت شهری آن نیز در چند دهه گذشته، حرکت تدریجی از رویکردهای اقتصادی - فنی به مدیریت شهری تا رویکردهای جدید انسان‌محور را پشت سر گذاشته است. این شهر و مردمانش در عصر جدید و با اقتضائاتی که گفته شد حضور دارند و توسعه پایدار این شهر و ارتقای کیفیت زندگی مردم آن، مستلزم همسو شدن با جهات جدید در مدیریت شهری در جهان و هم‌زمان لحاظ کردن ویژگی‌های بومی ایران و این

کلان‌شهر بوده و هست. به همین دلیل، شهرداری تهران در هشت سال گذشته (۱۳۹۲-۱۳۸۴) کوشیده است ابعاد گوناگونی از رویکرد مبتنی بر اولویت «انسان، جامعه و فرهنگ» را در مدیریت شهری، برای ارتقای کیفیت زندگی در این کلان‌شهر به کار بگیرد. در اساس، ۱۴ رویکرد، راهنمای تدوین برنامه‌ها و فعالیت‌ها برای تحقق چشم‌انداز فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران بوده‌اند. این رویکردها عبارتند از:

۱. توسعه مدیریت اجتماعی و فرهنگی؛
۲. تولید اندیشه و دانش شهری؛
۳. تقویت هویت، اسلام، انقلابی و ایرانی شهر تهران؛
۴. ارتقای فرهنگ عمومی، بارهای دینی شهروندان؛
۵. توسعه مشارکت‌های شهروندی؛
۶. تحکیم بنیان خانواده؛
۷. بهبود سبک زندگی شهروندان؛
۸. توسعه فرهنگ شهروندی؛
۹. توسعه گروه‌های اجتماعی و توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر؛
۱۰. ترویج جامعه سلامت‌محور؛
۱۱. توسعه آموزش شهروندی؛
۱۲. توسعه ورزش همگانی؛
۱۳. توسعه و تقویت اقتصاد فرهنگی شهر؛
۱۴. توسعه فضاهای اجتماعی و فرهنگی.

تغییر رویکرد به مدیریت شهری و داشتن نگاهی اجتماعی و فرهنگی، افزون بر آنکه به تغییر در نگرش به شهر نیاز داشته، مستلزم مداخله شهرداری در حیطه‌های مرتبط با این رویکردها و انجام اقداماتی نیز بوده است. این اقدامات بر سه بنیان متفاوت، بنا شده و ضرورت یافته‌اند. تمایل

مدیریت شهری در این دوران برای تحقق توسعه پایدار، ایجاد حکمرانی خوب شهری و تبدیل کردن شهرداری به نهادی اجتماعی و نه صرفاً سازمانی خدماتی، ایجاب می‌کرده که شهرداری، الزامات نظری چنین رویکردی را نیز پذیرا باشد. نمی‌توان مدعی تحقق توسعه پایدار، حکمرانی خوب شهری و گذر به شرایط ایجاد نهاد اجتماعی بود و به مقولات اجتماعی و فرهنگی گفته شده بی‌توجهی کرد؛ ولی همه اقدامات شهرداری، در این عرصه‌ها برآمده از الزامات نظری نبوده‌اند.

شهرداری تهران طبق مجموعه‌ای از اسناد فرادستی و الزامات حقوقی و قانونی عمل می‌کند. در این اسناد، وظایفی برای شهرداری تعریف شده که برخی از مهم‌ترین آنها، مدیریت اجتماعی و فرهنگی دارند. بدیهی است که چنین اسنادی معمولاً شیوه‌ای تحت‌بخشیدن به اهداف یا نوع رویکرد لازم برای رسیدن به آنها را مشخص نمی‌کند؛ بنابراین رویکرد نظری مدیریت شهری در این دوران که برآمده از الگوهای نوین توسعه بوده، مکملی برای این اسناد و الزامات بوده است.

بااین‌همه، شرایط محیطی نیز شهرداری تهران را به مداخلات اجتماعی و فرهنگی واداشته است. تهران، کلان‌شهری با آسیب‌های اجتماعی، سرانه فعالیت و مصرف فرهنگی اندک، غلبه الگوهای سبک زندگی نامتناسب با دنیای جدید و مطلوب‌های توسعه، مشارکت نامناسب گروه‌های اجتماعی در مدیریت شهر و البته انبوهی از کاستی‌های اجتماعی و فرهنگی بوده و هست؛ بنابراین جدای از ملاحظات نظری و الزامات اسناد فرادستی، مدیریت شهری اقداماتی ضروری را باید انجام می‌داده است. بر همین اساس، می‌توان مدعی شد شهرداری تهران بنا بر ملاحظات نظری، الزامات حقوقی و قانونی و شرایط محیطی که در آن مدیریت شهری اعمال می‌شده، نسبت به انجام برخی فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی اقدام کرده است.

کتاب حاضر با عنوان توسعه فرهنگی و اجتماعی در حوزه شهری، مجلدی از میان ۱۴ جلد آثاری است که به مستندسازی و ارزیابی تحلیلی و انتقادی مجموعه فعالیت‌های شهرداری تهران در سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۴ در حیطه اجتماعی و فرهنگی و بر اساس رویکردهای چهارده‌گانه‌ای که گفته شد، می‌پردازند. آثار این مجموعه، الزامات مداخله شهرداری در هریک از مقولات اجتماعی و فرهنگی را در ذیل الزامات نظری، حقوقی و محیطی بررسی می‌کند. و توضیح می‌دهند که شهرداری در عرصه هر رویکرد چه اقداماتی انجام داده است. در این کتاب سعی شده که بررسی اقدامات صورت گرفته شکل مناسبی را داشته باشد؛ کتاب به صورت گزارش فعالیت‌های شهرداری منتشر شده و بر اختیار شهروندان قرار گرفته است و هدف این بوده که کتاب حاضر گزینشی تحلیلی و انتقادی باشد از آنچه انجام شده است و کلیت اقدامات شهرداری در یک دوره هشت‌ساله را برای خواننده معنادار سازد. نویسندگان این مجموعه نوشیده‌اند اقدامات انجام‌شده را به صورت انتقادی تحلیل کنند و درنهایت دستاوردهای آنها را برای شهر و شهروندان تهران ارائه کنند.

در این میان باید به نکته‌ای مهم توجه داشت. مشکل اینجاست که نسبت دادن دستاوردها یا ناکامی‌های احتمالی به مدیریت شهر تهران، دشوار است. در هر کدام از عرصه‌های بررسی‌شده به‌جز شهرداری تهران، سایر سازمان‌های عمدتاً دولتی نیز فعالیت داشته‌اند و به‌سختی می‌توان اثر اقدامات این شهرداری را از نتیجه فعالیت‌های این سازمان‌ها جدا کرد و سهم شهرداری را در وضع موجود، مشخص ساخت. بر مبنای مجموعه آثار فعلی، می‌توان آنچه را شهرداری در مدت هشت سال انجام داده است، ارزیابی کرد. این مجموعه همچنین راهی برای تأمل و بازاندیشی در اقدامات و دستاوردهای شهرداری تهران در هشت سال گذشته است و می‌تواند

مبنایی برای انتقال تجربه به مدیریت شهری بعدی تلقی شود. همچنین مکتوب شدن تجربه مدیریت شهری در این دوره، ماده خامی برای اصحاب آکادمی است تا این دوران را تجزیه و تحلیل کنند و بر شناخت‌های موجود از سازوکارهای مدیریت شهری و دستاوردها و کاستی‌هایش بیفزایند.

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی

شهرداری تهران

www.ketab.ir

شهرداری تهران در هشت سال گذشته فصل جدیدی به نام حوزه اجتماعی و فرهنگی در فعالیت‌ها و اقدامات خود گشوده است که اکنون می‌توان آثار و پیامدهای آن را به وضوح در سطح محله‌های تهران مشاهده کرد. تأسیس ده‌ها فرهنگسرا، سرای محله، خانه سلامت، خانه مشق، خانه قرآن، خانه اسباب‌بازی، ورزشگاه‌ها، و برگزاری ده‌ها جشن فصل قرآنی، مسابقات ورزشی، مسابقات فرهنگی، دوره‌های آموزش در زمینه‌های کارآفرینی، فرهنگ شهروندی، ازدواج و تحکیم بنیان خانواده، سبک زندگی، برگزاری هم‌اندیشی‌های محلی، همایش‌های منطقه‌ای، انبساط نظرسنجی‌های مختلف در سطح مناطق، حمایت از پایان‌نامه‌های دانشجویی در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی، و بسیاری اقدامات و فعالیت‌های دیگر همگی حکایت از توجه جدی شهرداری به حوزه اجتماعی و فرهنگی بوده است. واقعیت این است که چنین تجربه ارزشمندی در نوع خود بدیع و بی‌نظیر بوده و حاصل تلاش‌های فکری، علمی، پژوهشی، مدیریتی و اجرایی مجموعه شهرداری تهران و به‌ویژه معاونت اجتماعی و فرهنگی بوده است. در کتاب حاضر رویکردی متفاوت به هشت سال تلاش و فعالیت حوزه اجتماعی و

فرهنگی شهرداری تهران افکنده‌ایم و سعی کرده‌ایم تمامی فعالیت‌ها و اقدامات صورت گرفته را با پشتوانه‌های نظری و علمی، قانونی، تجربه‌های جهانی و ایرانی و الگوی منحصربه‌فرد شهرداری در یک قالب جذاب و خواندنی ارائه کنیم تا مدل و الگویی برای مدیریت شهری ایران و حتی منطقه و نیز مرجعی برای محققان، پژوهشگران، استادان و دانشجویان حوزه فرهنگی و اجتماعی و تمامی شهرداری‌های ایران باشد تا از این رهگذر تلاش‌های صورت گرفته بر باد نروند و مدفون نشوند.

بررسی فعالیت‌ها و عملکردهای شهرداری تهران نشان می‌دهد که عمده این فعالیت‌ها و عملکردها دارای پشتوانه نظری و حقوقی و قانونی بوده‌اند، اگرچه در همه موارد چنین وضعیتی صادق نبوده است. درواقع، سعی و تلاش پژوهشگران و مدیران و کارشناسان اجرایی حوزه معاونت اجتماعی و فرهنگی بر آن بوده است که برای اقداماتی که قرار است صورت گیرد، پشتوانه نظری و حقوقی و قانونی تنظیم کنند تا از این طریق پاسخ‌گوی دغدغه‌ها و نیازهای شهروندان از یک طرف و پاسخ‌گوی جامعه علمی و مدیریتی از طرف دیگر باشند. اما این پیداست که اگر در مواردی هم اقدامات توسعه‌ای به‌ظاهر دارای مبنای نظری و علمی نبوده‌اند، اما به‌طور ناخودآگاه یا در ذهن مجریان بوده و یا نتایج اقدامات مورد نظر چنین روندی را در خود جای داده‌اند؛ به عبارت دیگر با نگاهی بسوی می‌توان مشاهده کرد که به‌رحال اقدامات توسعه‌ای معاونت اجتماعی و فرهنگی رنگ‌وبوی نظری و علمی داشته، اگرچه مجریان و مدیران آن از این موضوع آگاهی نداشته‌اند. همچنین روشن است که هر اقدام توسعه‌ای بدون تحقیق و پژوهش امکان‌پذیر نبوده و هر تحقیق و توسعه نیز بدون چهارچوب نظری و حقوقی میسر نیست. بررسی‌های صورت گرفته پیرامون اقدامات توسعه‌ای معاونت اجتماعی و فرهنگی نشان می‌دهند که بیشتر این اقدامات دارای

چهارچوب نظری و مبانی حقوقی و قانونی بوده‌اند که در این بخش به آنها اشاره خواهد شد.

معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در هشت سال گذشته در حوزه‌هایی چون: مدیریت اجتماعی و فرهنگی، مشارکت شهروندی، تحکیم بنیان خانواده، بهبود سبک زندگی، توسعه فضاهای اجتماعی و فرهنگی، توسعه و تقویت اقتصاد فرهنگی شهر، توسعه ورزش همگانی، سلامت شهر، رفاه و خدمات اجتماعی، فرهنگ عمومی و باورهای دینی شهروندان، هویت اسلامی ایرانی و انقلابی و اندیشه و دانش شهری دست به اقدامات پژوهش، علمی و بنیانی زده است که ماندگاری بالایی داشته و لازم است این فعالیت‌ها و اقدامات ترسیم شوند تا سندی ماندگار و بنیانی برای سایر شهرداری‌ها، محققان، دانشجویان و مدیران شهری باشند و از این طریق شاهد توسعه سطح و پایدار برای تهران و تمامی شهرهای ایران باشیم. لازم به ذکر است که درباره هریک از حوزه‌هایی که برشمردیم کتاب‌های جداگانه‌ای به طور مفصل و در قالب ۱۳ جلد توسط نویسندگان محترم تنظیم شده است و این کتاب به یک معنا خلاصه‌ای از روایت‌هایی است که محققان در آن ۱۳ جلد داشته‌اند، البته با تغییراتی اندک و مورد نیاز.

انتشار اثر حاضر مرهون زحمات تعدادی از عزیزان بوده است که بر خود لازم می‌دانم از آنان تشکر کنم. در ابتدا از آقای دکتر محمد فاضلی داور محترم که نکات تکمیل درخوری را تذکر داده‌اند، قدردانی به عمل می‌آید. مدیران، معاونان و کارشناسان حوزه معاونت اجتماعی و فرهنگ شهرداری تهران همکاری‌های ارزنده‌ای داشته‌اند که بدین وسیله از تمامی این عزیزان سپاسگزاری می‌شود. خانم سهیلا ابراهیم‌پور در به‌بارنشستن اثر حاضر همکاری‌های بی‌دریغی داشته‌اند که بدین وسیله از ایشان قدردانی

۲۰ توسعه فرهنگی و اجتماعی در حوزه شهری

می‌شود. آقای مصطفوی مشاور و دبیر محترم شورای عالی اجتماعی و فرهنگی و آقای صدیقی فر حمایت‌های وافری داشتند که از هر دو آنان صمیمانه سپاسگزارم.

محمدباقر تاج‌الدین

پاییز ۱۳۹۴

www.ketab.ir